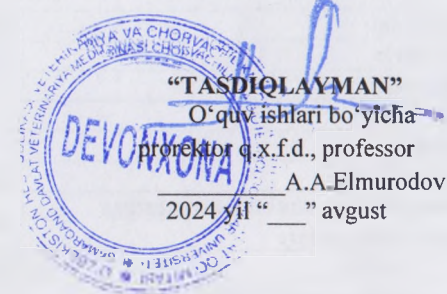

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

**DALA EKINLARI URUG'SHUNOSLIGI
FANI BO'YICHA
SILLABUS**

Magistratura mutaxassisligi uchun

Bilim sohasi: 800000- Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya

Ta'lim sohasi: 810000- Qishloq xo'jaligi

Mutaxassislik: 70810402 – O'simlikshunoslik

Samarqand - 2024

Modul / FAN SILLABUSI
Agrotexnologiya fakulteti
70810402 – O'simlikshunoslik mutaxassisligi

Fan nomi:	Dala ekinlari urug'shunosligi
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	DEUM1106
Yil:	1
Semestr:	1
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	40
Amaliy mashg'ulotlar	50
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	-
Mustaqil ta'lim	90
Kredit miqdori:	6
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	Talabalarga urug'larning ona organizmdagi tuxum xujayra urug'langan maxaldan tortib, to mustaqil ravishda yashaydigan yangi organizm hosil bo'lguncha, ya'ni u fotosintez mahsulotlari bilan oziqlanib boradigan bo'lguncha davom etadigan hayoti, ulardan foydalanishning samarali usullarni nazariy asoslab amalda erishish yo'llarini o'rganish bo'yicha talabalarga nazariy va amaliy bilim berishdan iborat.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Genetika
2.	Seleksiya
3.	O'simlikshunoslik

Ta'lim natijalari (TN)	
	Bilimlar jihatidan:
TN1	Ekinlar urug'shunosligi haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN2	Urug'larning morfologik va biologik xususiyatlarini bilishlari lozim;
TN3	Ona o'simlikda urug'larning shakllanishi va rivojlanish qonuniyatlarini aniqlash to'g'risida bilimga ega bo'lishlari kerak;

TN4	Hosil yetilib borayotgan paytda urug'larda kechadigan biokimyoviy va fiziologik jarayonlarni haqidagi umumiy qonuniyatlarini bilishi kerak;
	Ko'nikmalar jihatidan:
TN5	Urug'shunoslikni vazifasi va rivojlanishi haqida bilishi;
TN6	Urug'larning morfologik o'zgarishlarni o'rganish, bunda talab etiladigan tashqi muhit sharoitlarini aniqlay oladi;
TN7	Ekishdan oldingi va ekin unib chiqadigan davrlarda, hosil yetilib borayotgan paytda urug'larda kechadigan biokimyoviy va fiziologik jarayonlarga to'g'ri baho bera oladi;
TN8	Urug'lardan yuqori va sifatli hosil olish yo'llarini ishlab chiqish va qo'llashni biladi.

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Kirish. Dala ekinlari urug'shunosligi, fan haqida tushuncha, maqsadi, vazifasi va uning rivojlanish tarixi.
M2	Urug' nazorati.
M3	Urug'larning shakllanishi va rivojlanish fazalari.
M4	Urug' tugish va pishishning fiziologik hamda bioximik jarayonlari. Kimyoviy tarkibining o'zgarishi.
M5	Urug' tugish va pishishning fiziologik hamda bioximik jarayonlari. Kimyoviy tarkibining o'zgarishi.
M6	Urug'larning fizik-mexanik xossalari.
M7	Urug'larning fizik-mexanik xossalari.
M8	Dala ekinlari urug'larining kimyoviy tarkibi.
M9	Dala ekinlari urug'larining kimyoviy tarkibi.
M10	Dala ekinlar urug'larning yetilishi, pishish va tinim davriga kirishi (gorox, no'xot, soya, mosh, loviya).
M11	Dala ekinlar urug'larning yetilishi, pishish va tinim davriga kirishi (kungaboqar, zig'ir, maxsar).
M12	Dala ekinlar urug'larning yetilishi, pishish va tinim davriga kirishi (triticale, tariq, ko'p yillik o'tlar).
M13	Dala ekinlari urug'larining unib chiqishi.
M14	Dala ekinlari urug'larining har xil sifatleri.
M15	Urug'larning hosili va sifatiga ta'sir ko'rsatadigan omillar.
M16	Urug'larning fiziologik yetilishi.
M17	Urug'larning dala sharoitida ko'karib chiqishi va uni amalga oshirish usullari.
M18	Dala ekinlari urug'ining ekish sifatini aniqlash.
M19	Dala ekinlari urug'larni yig'ib-terib olish va saqlash.
M20	Dala ekinlari urug'larni yig'ib-terib olish va saqlash.
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)	
A1	Urug'larning rivojlanish jarayonini o'rganish.
A2	Doni ekinlar urug'lariing tuzilishi.

A3	Chigitning murtagining tuzilishini o'rganish va tahlil qilish.
A4	Chigitning morfologiyasi va anotomiyasini o'rganish va tahlil qilish.
A5	Chigitning kimyoviy tarkibi va uning o'zgarish sabablarini o'rganish va tahlil qilish.
A6	Urug'larning sifatiga bo'lgan talablar.
A7	Urug'lar sifatining buzilishiga ta'sir etuvchi omillar.
A8	Analiz uchun urug' namunasi olish.
A9	Urug' sifatini arbitraj analiz qilish qoidasini o'rganish.
A10	Urug'larning xar xil bo'lish sabablari
A11	Urug'ni sifati haqidagi xujjatlarni rasmiylashtirishni o'rganish.
A12	Urug' sifatini arbitraj analiz qilish qoidasini o'rganish.
A13	Urug'larni saqlash va saqlash rejimini taxlil qilish.
A14	Bug'doyni unib chiqishini aniqlash.
A15	Chigitni unib chiqishini aniqlash.
A16	Donli ekinlar urug' murtagini tuzilishini taxlil qilish.
A17	Sabzavot ekinlar urug' murtagini tuzilishini taxlil qilish.
A18	Urug'larni ko'rinishi, rangi va shaklini tahlil qilish.
A19	Urug'larning xaqiqiy namligini aniqlash.
A20	Urug'larning standart namligini aniqlash
A21	Urug'ning tozaligini aniqlash.
A22	1000 dona urug' vaznini aniqlash.
A23	Urug'ning boshlang'ich va asosiy unuvchanligini aniqlash.
A24	Urug'ni ekishga yaroqliligini aniqlash. (2 soat)
A25	Urug'ning kasallanganlik darajasini aniqlash.

Mustaqil ta'lim (MT)		
	Amaliy va laboratoriya mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish va uy ishlarini bajarish	90 soat
1.	Dala ekinlari urug'lari hosil bo'lishi va rivojlanishi.	6 soat
2.	Urug' sifatini aniqlash uslublarini o'zlashtirish.	6 soat
3.	Dala ekinlari urug'lari unib chiqishidagi biologik xususiyatlari, sifatining xar xilligi.	6 soat
4.	Urug'larni yig'ib olish va saqlash.	6 soat
5.	Urug' sifatining dalada ko'karishga ta'siri.	6 soat
6.	Urug'larning dalada ko'karib chiqish darajasini oldindan aniqlash.	6 soat
7.	Urug'shunoslikning nazariy asoslari.	6 soat
8.	Dala ekinlari urug'larining kimyoviy tarkibi.	6 soat
9.	Mamlakatimizda urug'shunoslikning rivojlanishi.	6 soat
10.	Hosildor urug' yetishtirishga yordam beradigan ekologik va agrotexnik sharoitlar.	6 soat
11.	Agrotexnik tadbirlarining don hosili va urug'lik sifatiga ta'siri.	4 soat
12.	Urug'lik donni o'rib-yig'ish, tozalash va saralash.	4 soat
13.	Urug'ning fiziologik yetilishi.	4 soat

15.	Urug'lik chigitni saklash va ekish uchun tarqatish.	4 soat
16.	Ekologik va agrotexnik sharoitlarning g'alla urug'ining dalada ko'karishiga ta'siri.	4 soat
17.	Urug'ning ekish sifatini aniqlash.	2 soat
18.	Lalmikor zonalar tabiiy sharoitining g'alla hosili va urug'lik sifatiga ta'siri.	2 soat
19.	Hosilni o'rib –yanchish vaqtida urug'ning shikastlanishini kamaytiruvchi tadbirlar.	2 soat

Asosiy adabiyotlar		
1.	Abdulkarimov D.T., Qishloq xo'jalik ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi. T.2005	
2.	Abdulkarimov D.T., Lukov M.K. G'o'za ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi. T.2014	
3.	Bo'riyev H.Ch. Dustmuratova S.I. Qishloq xo'jalik ekinlari urug'shunosligi. O'quv qo'llanma Toshkent. "Mexnat". 2000.	
4.	M.To'xsinov, A.Aronov, N.Otoxonov. Dala ekinlari urug'chiligi va urug'shunosligi. O'quv qo'llanma Farg'ona.1999y	
5.	Xalilov N.X., Oripov R.O. Os'imlikshunoslik. Darslik. T. 2006 y	

Qo'shimcha adabiyotlar		
1.	Mirziyoev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va faravon yashaylik. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil.-52 bet.	
2.	Mirziyoev Sh.M. Insonparvarlik, ezigulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. g.Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 y. 36 bet.	
3.	Mirziyoev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 y. 416-bet.	
4.	I.T.Ergashev, X.K.Bekmuradova, Kh.Nazarov. Umumiy seleksiya va urug'chilik praktikumi. Toshkent. 2019.	
5.	I.T.Ergashev va boshq. Qishloq xo'jalik ekinlari seleksiyasi va urug'chilik praktikumi. Toshkent. 2012	
6.	David Allen Sleper, John Milton Poehlman. Breeding Field Crops. 2006, Wiley-Blackwell.	
7.	"Seleksiya yutuqlari to'g'risida" (yangi taxriri) O'zR qonuni. 30.08.2002. (2011 yil, № 12/2 bilan o'zgartirilgan taxriri).	
8.	"Urug'chilik to'g'risida" O'z R qonuni. 2019 yil 16 fevral.	

Axborot manbaalari		
1.	www.gov.uz -O'zbekiston Respublikasi hukumat portal.	
2.	www.lex.uz -O'zbekiston Respublikasi Qonun xujjatlari Ma'lumotlari milliy bazasi	
3.	www.Ziyonet.uz .	
4.	vniikormov.ru/selektiv.php	
5.	kormoproizvodstvo.ru/	

Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-xuquqiy hujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa;

b) 4 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushingan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy hujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

v) 3 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmas;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.

g) quyidagi hollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baxo bilan baholanishi mumkin:

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;

➤ fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Mualliflar:	I.T.Ergashev – O'simlikshunoslik va yem xashak yetishtirish kafedrası profesori
E-mail:	O'simlik@mail.ru
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar "O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish" kafedrası
Taqrizchilar:	Eshonqulov B. - Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti "O'simlikshunoslik va meva-sabzavotchilik" kafedrası dotsenti Xasanov M.A. - SamDU Botanika kafedrası dotsenti

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2024 yil ___ avgustdagi ___ sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish" kafedrasining 2024 yil ___ avgustdagi ___ sonli yig'ilishi bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

Fakultet dekani

Kafedra mudiri

Tuzuvchilar

R. Ro'ziqulov

E Berdimuratov

N.Xalilov

I.T.Ergashev